

การกำหนดขอบเขตนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด Defining the Definition of Serious Drug Liability

วีรพศุทธิ์ วรธีรฉัตร

Veephasut Vorrateerachat

คณะนิติศาสตร์ปริทัศน์มยงค์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

Pridi Banomyong Faculty of Law, Dhurakij Pundit University

E-mail: veephasut.v@gmail.com

รับบทความ (Received): 7 พ.ค. 2567

ปรับแก้ไข (Revised): 3 ก.ค. 2567

ตอบรับบทความ (Accepted): 3 ก.ค. 2567

บทคัดย่อ

บทความฉบับนี้ มุ่งศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการกำหนดขอบเขตนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องด้วยบทนิยามว่าด้วยความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด กำหนดความผิดไว้ 5 ลักษณะคือ การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด อันเป็นลักษณะความผิดที่มีความร้ายแรงและความเสียหายที่แตกต่างอย่างสิ้นเชิง ซึ่งเป็นการกำหนดบทนิยามที่กว้างมากจนเกินไป อันส่งผลให้กฎหมายขาดความชัดเจนแน่นอน และส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดความรับผิดแก่ผู้พยายามกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ อันเป็นเรื่องที่ขัดแย้งต่อหลักการลงโทษทางอาญาที่กำหนดให้บุคคลจำต้องรับผิดแต่เฉพาะขอบเขตหรือการกระทำที่ตนได้กระทำโดยเจตนาโดยคำนึงถึงเจตนาของผู้กระทำความผิดมากกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง และนำมาซึ่งการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่ไม่เป็นธรรมแก่ผู้พยายามกระทำความผิด อันอยู่ในฐานะจำเลยในด้านต่าง ๆ ได้แก่ จำเลยถูกลงโทษ

มากกว่าขอบเขตการกระทำที่ตนควรจะได้รับ และปิดโอกาสที่จำเลยจะได้รับในทางกฎหมายด้านต่าง ๆ เช่น การยกเว้นโทษอันเนื่องมาจากการยับยั้งหรือกลับใจในการกระทำความผิด หรือการได้รับดุลยพินิจในการรอการลงโทษ ฯลฯ เปรียบเทียบกับการกำหนดความผิดเกี่ยวกับคดียาเสพติดในต่างประเทศไม่มีบทบัญญัติการลงโทษในลักษณะดังกล่าว ทั้งต่างมีแนวโน้มที่จะนำมาตรการอื่น ๆ แทนการลงโทษทางอาญาเพื่อลดทอนความรุนแรงในคดียาเสพติด เช่น การมองผู้กระทำความผิดเป็นผู้ป่วย หรือการยกเลิกความผิดยาเสพติดในบางประเภท ฯลฯ

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะกำหนดความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด แต่เฉพาะลักษณะหรือพฤติการณ์ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่เหมาะสมอย่างแท้จริง กล่าวคือความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศ หรือความผิดยาเสพติดที่ร้ายแรงเท่านั้น โดยพิจารณาตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (International Crime Classification for Statistical Purposes - ICCS) โดยผู้เขียนจักเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปรับปรุง คือ (1) แก้ไขบทบัญญัติมาตรา 1 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติดว่าด้วยบทนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด กำหนดแต่เฉพาะความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และมีไว้ในครอบครอง ซึ่งประกอบด้วยพฤติการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศ เป็นความผิดร้ายแรงเท่านั้น (2) ศึกษาและอภิปรายเน้นย้ำถึงความเข้าใจเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามพื้นฐานความรับผิดชอบของบุคคลในทางอาญาและสอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สังคม พร้อมด้วยตระหนักไปถึงผลกำหนดบทลงโทษทางอาญาที่มีผลถึงมาตรการทางอาญาในด้านอื่น ๆ

คำสำคัญ: ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด, การพยายามกระทำความผิด, กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศ

Abstract

This article aims to study concepts and theories pertaining to determining the scope of the definition for serious drug-related offenses. It defines five types of offenses: production, import, export, distribution, and possession, with each type varying in seriousness and the level of damage it incurs. This broad definition affects the law by lacking clarity and certainty, thereby impacting the criminal justice process. Specifically, in determining penalties for individuals attempting to commit serious drug-related offenses, the penalty must be equal to that imposed on those who successfully commit the offense. This goes against the principles of criminal punishment, which advocate for holding individuals accountable only for their intentional actions, considering the offender's intentions rather than solely focusing on the actual harm caused. Consequently, it leads to unfair criminal justice proceedings for individuals attempting to commit an offense. This places the defendant in a position where they may face punishment exceeding the scope of their actions or miss several opportunities provided by the law, such as impunity regarding restraint, repentance, or suspended sentencing. In contrast to foreign drug-related offenses, there is no provision for such punishment in the definition of the scope of offenses, and alternative measures can be utilized instead of criminal punishment to reduce drug-related cases. These alternative measures may include treating offenders as patients, considering the revocation of certain drug offenses, etc.

For these reasons, accurately defining the scope of serious drug-related offenses is essential. This should entail considering only the nature of the offense or the conditions of the drug offense as truly appropriate. Specifically, offenses that impact public security or

the safety of the country, or are deemed serious drug offenses, should be classified according to the International Classification of Crime for Statistical Purposes (ICCS). The author suggests guidelines for improvement, including: (1) Amending the provisions of Section 1 of the Narcotics Code to define a scope of serious drug-related offenses, specifying only the offenses of production, import, export, distribution, and possession as behaviors that affect public security or the safety of the country and are thus considered serious offenses. (2) Studying and discussing the punishment of offenders regarding drug-related offenses, with an emphasis on understanding individual criminal liability and ensuring consistency with the seriousness of the action and the societal harm caused. This should also involve considering the implications of defining criminal penalties that affect measures in other areas.

Keywords: Serious Drug-related Offenses, Attempt to Commit an Offenses, Affecting the Public Security or Safety of the Country

บทนำ

ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในปัจจุบัน ถือเป็นปัญหาที่ทั่วโลกต่างประสบพบเจอ โดยปัญหายาเสพติดนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อประเทศจะต้องสูญเสียทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าที่สุดของประเทศไปแล้ว แต่ยังนำมาซึ่งปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย ไม่ว่าจะเป็นส่งผลเสียในด้านสุขภาพกายและจิตใจของผู้ติดยาเสพติดเท่านั้น แต่ยังนำมาซึ่งปัญหาในด้านอาชญากรรมทางสังคม ทั้งในช่วงระยะกว่า 10 ปีที่ผ่านมา ประมาณ 269 ล้านคนทั่วโลก หรือ 1 ใน 4 ของประชากรโลกพันล้านคน มีอัตราการใช้ยาเสพติดเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 30 และมากกว่า 35.6 ล้านคน ต้องทุกข์ทรมานจากการเสพติด ทั้งปัจจุบันการค้าขายยาเสพติดย่อมจะมีความซับซ้อน และยากต่อการสกัดกั้น เนื่องด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร ทำให้การแพร่กระจายหรือ

ลำเลียงยาเสพติดเป็นไปโดยง่ายคายมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จึงได้พยายามร่วมมือกัน เพื่อหาทางหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติด

ปัจจุบันแม้จะได้มีการร่วมมือระหว่างชาติมากมายเพื่อลดทอนปัญหา ยาเสพติด หรือในประวัติศาสตร์ที่เคยมีการใช้นโยบายทำ “สงครามยาเสพติด” (War on Drug) อันกำหนดให้การเสพ ครอบครอง หรือขายยาเสพติดทุกชนิดคือ อาชญากรรมร้ายแรง ซึ่งต้องปราบปรามและมีบทลงโทษหนัก เพื่อสร้างความเกรงกลัว ต่อการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในทางกลับกันกว่า 50 ปี จากการใช้นโยบาย ประกาศสงครามยาเสพติด มีบทพิสูจน์เป็นประจักษ์แล้วว่า การดำเนินนโยบาย ปราบปรามยาเสพติด โดยรัฐบาลทั่วโลกกลับไม่บรรลุวัตถุประสงค์ในการปราบปรามยาเสพติดได้ ทั้งที่มีการกำหนดงบประมาณกว่า 100 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในการกำจัด ปัญหายาเสพติด จึงกล่าวได้ว่า การร่วมมือหรือการใช้วิธีประกาศสงครามกับยาเสพติด ย่อมไม่อาจนำมาสู่การแก้ไข ลดทอนปริมาณ หรือความต้องการยาเสพติดที่ลดน้อยลง แต่เพียงอย่างเดียว ท้ายที่สุดปัญหายาเสพติดก็ยังคงเป็นปัญหาที่จำเป็นต้องได้รับการแก้ไข หรือใช้แนวทางอื่น ๆ เพื่อบูรณาการปัญหายาเสพติดอย่างถูกต้อง อันสามารถลดทอน ตัวเลขหรือสถิติเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างมีนัยยะสำคัญ

เมื่อพิจารณาถึงข้อมูลจากกรมราชทัณฑ์ ณ วันที่ 1 มีนาคม 2566 พบว่ามี จำนวนผู้ต้องขังคดียาเสพติดมากถึง 205,323 ราย คิดเป็นร้อยละ 77.89 ของผู้ต้องขัง ทั้งประเทศ ในจำนวนนั้นเป็นนักโทษเด็ดขาด 170,918 ราย เมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูล ในเดือนสิงหาคม ปี 2551 พบว่าในขณะนั้นมีผู้ต้องขังคดียาเสพติด 100,015 ราย คิดเป็นร้อยละ 54.94 ของผู้ต้องขังทั้งประเทศ ในจำนวนนั้นมีนักโทษเด็ดขาดเพียง 72,963 ราย ซึ่งจะเห็นได้ว่าผ่านมา 10 ปี มีนักโทษคดียาเสพติด เพิ่มขึ้นมากกว่าเท่าตัว ในช่วงเวลาดังกล่าว สิ่งที่ตามมาจากการต้องขังผู้ต้องหาคดียาเสพติดในจำนวนมาก คือ ต้นทุนในการดูแลผู้ต้องขังในเรือนจำ โดยงบประมาณของกรมราชทัณฑ์ ที่ใช้ในการดูแล ผู้ต้องขังในปี 2564 อยู่ที่ 14,196 ล้านบาท ในขณะที่เมื่อเทียบกับงบประมาณของ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (ป.ป.ส.) ในปี 2564 อยู่ที่ 3,128 ล้านบาท

จากข้อมูลการดำเนินคดีอาญาคดียาเสพติดของประเทศไทย มีแนวโน้มให้เห็น ถึงสถานการณ์ยาเสพติดที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น ดังจะเห็นได้ว่าก่อนที่จะมีการบังคับใช้

ประมวลกฎหมายยาเสพติด มีกฎหมายที่บังคับใช้ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นจำนวนมาก ในทางกลับกันเมื่อพิจารณาจากสถิติการดำเนินคดียาเสพติดกลับพบว่าจำนวนผู้ต้องขังคดียาเสพติดในปริมาณที่เพิ่มมากขึ้น สะท้อนว่า นโยบายการปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย ที่เน้นมาตรการบังคับโทษและการคุมขัง กลับทำให้สัดส่วนและจำนวนผู้ต้องขัง ผู้ถูกดำเนินคดีมีมากขึ้นจนเกิดภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ (Mass Incarceration)

ภายหลังการประกาศใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด และมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2564 โดยเหตุผลในการประกาศใช้เพื่อรวบรวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือสารเสพติดชนิดต่าง ๆ ที่เดิมได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติแต่ละฉบับต่าง ๆ กันไป ให้รวมไว้ในบทกฎหมายฉบับเดียวกัน ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากบทนิยามตามประมวลกฎหมายยาเสพติด กำหนดความผิดร้ายแรงไว้ 5 ลักษณะความผิดคือ การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด ซึ่งตามบทบัญญัติ มาตรา 126 กำหนดให้ผู้พยายามกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งห้าลักษณะ จำต้องรับโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ กล่าวคือ การกระทำนั้นยังไม่บรรลุผลหรือกระทำไปโดยไม่ตลอด ซึ่งผู้กระทำจำต้องรับผิดเพียงสองในสามส่วนของกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 80 แต่ด้วยบทบัญญัติมาตรา 126 นั้นส่งผลให้ ผู้กระทำจำต้องรับผิดในความผิดนั้นเสมือนว่าตนได้กระทำความผิดสำเร็จแล้ว

การที่กฎหมายกำหนดให้ผู้พยายามกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด จำต้องรับโทษเสมือนตนได้กระทำความผิดสำเร็จแล้ว สะท้อนถึงความขัดแย้งต่อหลักการลงโทษทางอาญาที่กำหนดให้บุคคลจำต้องรับผิดแต่เฉพาะขอบเขตหรือการกระทำที่ตนได้กระทำโดยเจตนาแล้วเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดความในลักษณะดังกล่าว เป็นการปิดโอกาสของผู้กระทำความผิดที่จะถอนตัวหรือกลับใจจากการเป็นผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และจำต้องต้องรับผิดทางอาญาแต่สถานเดียว ทั้งยังลดทอนสิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของจำเลยในด้านอื่น ๆ แต่ในทางกลับกันการลงโทษอย่างเข้มงวดนี้ ไม่อาจนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ผู้เขียนจึงเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาถึงการกำหนดบทนิยามขอบเขตความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ เพื่อวิเคราะห์อย่างละเอียดถึงความเหมาะสมในการลงโทษทาง

อาญาแก่ผู้พยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพื่อให้สอดคล้องกับการลงโทษบุคคลทางอาญา และให้บทบัญญัติกฎหมายกฎหมายยาเสพติดนิยามถึงความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดอย่างเหมาะสมต่อความเสียหายของการกระทำและผลกระทบที่เกิดขึ้น

แนวความคิดเกี่ยวกับการพยายามกระทำความผิดและการลงโทษเกี่ยวกับยาเสพติด

1. หลักการรับผิดชอบของบุคคลในทางอาญา

พื้นฐานความรับผิดชอบในทางอาญาเป็นการพิจารณาโดยคำนึงถึงสภาวะของการกระทำประกอบกับสภาวะทางจิตใจ อันเนื่องมาจากหลักการลงโทษทางอาญาที่ไม่ลงโทษบุคคลที่ยังไม่ได้มีการแสดงออกซึ่งความคิดเป็นการกระทำ (Voluntas Reputabatur Pro Facto) กล่าวคือการจะกำหนดความรับผิดชอบต่อบุคคลใด ๆ ได้ บุคคลนั้นจำเป็นต้องมีการคิดและตกลงใจที่จะกระทำการตามความคิดของตน อันเป็นการยืนยันเจตจำนงของบุคคลนำไปสู่การกระทำในเชิงกายภาพ โดยสามารถแบ่งขั้นตอนการกระทำในทางอาญาเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1. คิด 2. ไตร่ตรองทบทวน 3. ตกลงใจ 4. เตรียมการ 5. ลงมือ และ 6. เกิดผลของการกระทำ โดยขั้นตอนในส่วนที่ 1-3 เป็นเรื่องของสภาวะทางจิตใจ และขั้นตอน 4-6 เป็นสภาวะทางการกระทำ โดยทั่วไปกฎหมายอาญาจะลงโทษบุคคลในขั้นตอนของการลงมือกระทำความผิด โดยการเตรียมการจะยังไม่ถูกกำหนดเป็นความผิดทางอาญา เว้นแต่ความผิดอาญาในบางเรื่องว่าการกระทำในขั้นเตรียมเป็นเรื่องของ “นโยบายทางอาญาเฉพาะเรื่อง” ที่มีเฉพาะในความผิดบางฐานเท่านั้น

เมื่อผู้กระทำได้กระทำการผ่านขั้นตอนของการเตรียมการกระทำความผิดแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือการลงมือกระทำความผิด ซึ่งตามหลักความใกล้ชิดต่อผล (The Proximity Rule) เมื่อผู้กระทำได้กระทำใน “ขั้นสุดท้าย” (Last Act) และได้กระทำเพื่อให้ความผิดสำเร็จ ย่อมเป็นการนำไปสู่ความใกล้ชิดต่อผลสำเร็จอันพึงเห็นได้ประจักษ์ ถือได้ว่าเป็นการลงมือกระทำความผิดแล้ว (คำพิพากษาฎีกาที่ 1203/2491) การลงมือถึงถึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของความรับผิดชอบทางอาญาโดยทันที เมื่อลงมือกระทำ

ความผิดแล้ว หากการกระทำนั้นไม่ประสบผลสำเร็จตามเจตนาของผู้กระทำความผิดด้วยเหตุใดก็ตาม หากลงมือกระทำความผิด ย่อมก่อให้เกิดความรับผิดในทางอาญา แต่หากลงมือกระทำไปไม่ตลอด หรือกระทำไปตลอดแล้วแต่การกระทำนั้นไม่บรรลุผล ย่อมอยู่ในชั้นของการพยายามกระทำความผิด ซึ่งกฎหมายคงให้ระวางโทษเพียงสองในสามส่วนของโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 80

2. แนวคิดและทฤษฎีการลงโทษการพยายามกระทำความผิด

การลงโทษบุคคลกรณีการพยายามกระทำความผิดถือเป็นหลักกฎหมายว่าด้วยการลงโทษทางอาญาที่หลายประเทศต่างกำหนดไว้เช่นเดียวกัน โดยพิจารณาจากธรรมชาติของความผิดอาญา (Nature of Crime) แต่จะมีความรับผิดหรือโทษในเชิงของรายละเอียดที่แตกต่างกันของแต่ละประเทศ ซึ่งองค์ประกอบสำคัญก็มีลักษณะทั่วไปตามสังคม การพยายามกระทำความผิดก็ยังคงต้องรับผิดในทางอาญาอยู่เช่นเดิม เพียงแต่การกำหนดโทษนั้นจะกำหนดในอัตราส่วนของการกระทำที่แตกต่างจากการกระทำความผิดที่สำเร็จแล้ว ในเรื่องของการกำหนดอัตราโทษนี้ก็ย่อมมีความแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ อันเนื่องมาจากแนวคิดหลัก 2 แนวคิด โดยมีพื้นฐานของแต่ละแนวความคิดดังต่อไปนี้

2.1 ทฤษฎีการลงโทษในภาวะวิสัย (Objective Theory)

ทฤษฎีการลงโทษในภาวะวิสัยให้ความสำคัญถึงการกระทำเป็นสำคัญ โดยการกระทำที่ผ่านองค์ประกอบทางจิตใจแล้วนั้น ย่อมมีผลกระทบต่อข้อเท็จจริงภายนอก หรือมีอิทธิพลต่อสังคม แนวคิดนี้จึงยึดถือว่าสิ่งที่เกิดในลักษณะของความเป็นจริงหรือภาวะวิสัยนั้นเป็นไปตามความต้องการหรือวัตถุประสงค์ของผู้กระทำและแสดงออกมาภายนอกจิตใจแล้ว และให้ความสำคัญกับสิ่งที่สามารถจับต้องได้ในลักษณะของวัตถุมากกว่าสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างความคิด จึงเป็นทฤษฎีที่มุ่งประสงค์ถึงการกระทำที่แสดงในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำ การพูด หรือการรดเว้น การกระทำที่มีผลออกมาสู่ภายนอกหรือส่งผลกระทบต่อสังคมภายนอกมากกว่าการเพ่งเล็งไปถึงความคิดหรือความประสงค์ที่ยังไม่ได้มีการแสดงออกมา อันมีลักษณะเป็นเพียงสภาวะภายในจิตใจ การลงโทษการกระทำที่เป็นการพยายามกระทำความผิด

มีเหตุมาจากการกระทำนั้นเป็นอันตรายต่อวัตถุหรือสิ่งที่มีงกระทำต่อสิ่งที่กฎหมายคุ้มครอง ความเสียหายจากการกระทำนั้นจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการลงโทษ เมื่อการพยายามกระทำความผิดนั้นมีความอันตรายไม่เทียบเท่ากับการกระทำความผิดสำเร็จ การกำหนดโทษจึงมีอัตราส่วนที่น้อยกว่าการกระทำความผิดสำเร็จ

2.2 ทฤษฎีการลงโทษในอัตตะวิสัย (Subjective Theory)

การลงโทษการพยายามกระทำความผิดโดยอัตตะวิสัยนี้ มีแนวความคิดที่คำนึงความคิดหรือเจตนาที่จะกระทำความผิดอาญา กล่าวคือผู้กระทำมีเจตจำนงที่จะประกอบอาชญากรรม และการกระทำนั้นอาจมีศักยภาพเพียงพอซึ่งนำไปสู่ความผิดสำเร็จได้ อย่างไรก็ตามความคิดหรือเจตนา นั้น ต้องมีการแสดงออกมาให้ปรากฏแก่ภายนอกแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงผลแห่งการกระทำว่าจะสำเร็จหรือบรรลุตามเจตนาแต่เดิมของผู้กระทำหรือไม่ พื้นฐานของการลงโทษทางอัตตะวิสัยจึงยึดถือที่ความปรากฏของเจตนาร้ายหรือความประสงค์ที่แสดงออกสู่ภายนอก อันเป็นการละเมิดต่อกฎหมายของผู้กระทำ

ด้วยเหตุที่การกำหนดความรับผิดโดยทฤษฎีอัตตะวิสัยนี้ จะพิจารณาถึงการแสดงออกซึ่งเจตนาหรือความประสงค์มายังภายนอกเป็นพื้นฐานของความรับผิด ส่งผลให้ความรับผิดในกรณีของการลงมือกระทำความผิด การพยายามกระทำความผิด รวมไปถึงกรณีที่ความผิดสำเร็จ เป็นการกระทำที่ครบหลักเกณฑ์ของความรับผิดตามทฤษฎีอัตตะวิสัยเช่นเดียวกัน

2.3 ลักษณะทั่วไปของการพยายามกระทำความผิด

การพยายามกระทำความผิดเป็นขั้นตอนการกระทำระหว่างการเตรียมการกระทำความผิดและการกระทำในกรณีที่ความผิดสำเร็จแล้ว โดยการพยายามกระทำความผิดที่ผู้กระทำมีเจตนาและได้ดำเนินการหรือกระทำตามขั้นตอนที่ตนเจตนาแล้ว แต่ความผิดนั้นไม่เป็นผลสำเร็จ อันเนื่องมาจากความบังเอิญ (Chance) หรือโชค (Luck) เกิดขึ้นทำให้ความสำเร็จนั้นไม่เป็นไปตามที่ผู้กระทำตั้งใจไว้ กฎหมายอาญาจึงลดทอนในอัตราส่วนของโทษให้สอดคล้องกับการกระทำที่ผู้กระทำได้ลงมือหรือดำเนินการเสร็จสิ้นไปแล้ว ซึ่งสามารถแบ่งแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.3.1 การพยายามกระทำความผิดที่กระทำไปไม่ตลอด (Attempts) เป็นการพยายามกระทำความผิดที่ลงมือกระทำแล้ว แต่การลงมือกระทำ

นั้นยังไม่ได้ดำเนินการโดยครบถ้วนตามที่ตนประสงค์จะกระทำ การพยายามกระทำความผิดกรณีนี้จึงยังไม่เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกระทำอันถือเป็นความผิดสำเร็จ

2.3.2 การพยายามกระทำความผิดที่กระทำไปโดยตลอดแล้ว (Failure to Commit an Offence) เป็นการพยายามกระทำความผิดที่ผู้กระทำได้ลงมือกระทำและดำเนินการไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของการกระทำแล้ว เพียงแต่ผลจากการกระทำนั้นไม่บรรลุตามความสงค์หรือความต้องการของผู้กระทำ ไม่ว่าจะเป็นเพราะปัจจัยในการเกิดผลใด ๆ อันส่งผลให้การกระทำนั้นไม่บรรลุผลสำเร็จ

ผลจากการแบ่งแยกการพยายามกระทำความผิดตาม 2 ลักษณะดังที่ได้กล่าวมานั้น นำไปสู่การพิจารณาหลักทฤษฎีการถอนตัวจากการกระทำความผิด อันปรากฏตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 82 ว่าด้วยการยับยั้งและกลับใจจากการกระทำความผิด กล่าวคือในกรณีที่ผู้พยายามกระทำความผิดที่ลงมือกระทำความผิด แต่กระทำไปไม่ตลอด ย่อมถอนตัวจากการกระทำความผิดได้โดยการยับยั้งไม่ให้ตนกระทำความผิดไปโดยตลอด หรือในกรณีที่ผู้กระทำพยายามกระทำความผิดกระทำไปโดยตลอดแล้ว กลับใจบรรเทาผลร้ายที่เกิดขึ้นไม่ให้เกิดการกระทำนั้นบรรลุผลตามเจตนา หากการยับยั้งกลับใจเป็นการกระทำด้วยใจสมัครของผู้พยายามกระทำความผิดแล้ว กฎหมายก็จะยกเว้นโทษผู้พยายามกระทำความผิดเป็นการตอบแทน

การลงโทษความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายต่างประเทศ

โดยผู้เขียนจะขอกล่าวถึงกฎหมาย รูปแบบ วิธีการ รวมไปถึงนโยบายในการจัดการปัญหาเสพติดใน 2 ประเทศ คือ ประเทศโปรตุเกสและประเทศสหรัฐอเมริกา อันเนื่องมาจากประเทศโปรตุเกสซึ่งได้รับการยอมรับแล้วว่า เป็นประเทศประสบความสำเร็จในการนํานโยบาย “การยกเว้นโทษทางอาญาให้กับผู้เสพ” อันเป็นการแก้ไขปัญหาเสพติดได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ยังเป็นประเทศที่มีความก้าวหน้าถึงควบคุมยาเสพติดในบางประเภทโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถใช้ได้ในเงื่อนไข จำนวนที่กำหนด เช่น สามารถนำมาใช้ได้ในการแพทย์ หรือสามารถใช้ในการเสพเพื่อความพักผ่อนหย่อนใจได้

1. ประเทศโปรตุเกส

ในปี ค.ศ.1999 – 2001 โปรตุเกสเป็นประเทศแรกเริ่มที่มีการนำนโยบาย “การยกเว้นโทษทางอาญาให้กับผู้เสพและใช้มาตรการทางปกครองทดแทน โดยใช้มาตรการสาธารณสุข” หรือ “Decriminalization” มาใช้บังคับอย่างจริงจัง อันนำไปสู่การลดทอนอุปทานของกระบวนการค้ายาเสพติด และลดทอนผลกระทบทางกฎหมายนำไปสู่ภาวะสังคมที่มีแนวทางการดูแลผู้ติดยาเสพติดเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหา แม้เจ้าหน้าที่ตำรวจสงสัยว่ามีการใช้ยาเสพติด แต่จะเคร่งครัดต่อการดำเนินคดีเพราะถือว่าไม่ใช่คดีสำคัญ โดยนโยบายการยกเว้นโทษทางอาญาให้กับผู้เสพนั้นได้มีข้อกำหนดและแนวทางในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ เช่น การเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการใช้ยาเสพติด พัฒนาแนวทางการฟื้นฟูและรักษาผู้ติดยาเสพติด

มาตรการสาธารณสุข (Decriminalization) เป็นกุญแจสำคัญของแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการนำมาตรการทางปกครองและสาธารณสุขเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นประเทศแรกในกลุ่มประเทศยุโรปที่กำหนดการลดทอนความเป็นอาชญากรรม และลดอันตรายจากการใช้ยาสำหรับการเสพส่วนตัว อย่างไรก็ตามกฎหมายยังกำหนดให้การเสพยาเสพติดและการครอบครองยาเสพติดโดยไม่ชอบนั้นเป็นความผิดในทางกฎหมายอยู่ เพียงแต่การกำหนดโทษหรือการบังคับโทษนั้นจะมีมาตรการทางเลือกอื่น ๆ ที่ไม่ใช่โทษทางอาญารวมไปถึงการบังคับทางอาญาอื่น ๆ นั้นก็คงปรับเปลี่ยนเป็นวิธีการทางปกครอง อาทิ เช่น การเตือน การกักบริเวณ การห้ามเข้าหรือออกสถานที่ รวมไปถึงการห้ามพบบุคคลนอกสถานที่ ทั้งนี้โทษทางอาญาจะมีการบังคับใช้เมื่อมีการปรากฏซึ่งพยานหลักฐานว่าผู้เสพนั้น ได้มีการครอบครองยาเสพติดในปริมาณมากกว่าที่ใช้ในการเสพเกิน 10 วัน

กล่าวคือ ประเทศโปรตุเกสมีนโยบายในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อเป็นการยกเว้นโทษทางอาญาให้กับผู้เสพและใช้มาตรการทางปกครองทดแทน อันเป็นการแก้ไขปัญหาว่าด้วยการติดยาเสพติด เพื่อให้ผู้ที่ติดยาเสพติดนั้นได้รับการบำบัดและเปิดโอกาสให้ผู้เสพยาเสพติดสามารถกลับคืนสู่สังคมได้ อย่างไรก็ตาม การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในฐานความผิดอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็น การผลิต การจำหน่าย แจกจ่าย ซึ่งสารเสพติด ก็ยังคงเป็นความผิดและยังมีบทกำหนดโทษทางอาญาอยู่เช่นเดิม โดยจะบัญญัติไว้ใน Decree-Law no. 15/93 of January 2 Anti-Drug Legislation อันเป็น

การควบคุม จัดการ เกี่ยวกับสารเสพติดประเภทต่าง ๆ เช่น มอร์ฟิน แอมเฟตามีน กัญชา ฯลฯ

2. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีจุดเริ่มต้นแนวคิดและมุมมองต่อกัญชาว่าเป็นสิ่งผิดกฎหมายซึ่งประชาชนไม่สมควรเสพกัญชาจึงกำหนดความผิดที่เกี่ยวกับกัญชานั้น เป็นความผิดร้ายแรงและมีการห้ามใช้ในปี ค.ศ. 1884 ทั้งนี้ในช่วงเวลาดังกล่าว สหรัฐอเมริกาก็ยังเล็งเห็นว่า โคเคนเป็นสิ่งที่ควรกำหนดให้เป็นความผิดกฎหมายและควรมีการห้ามไม่ให้มีการจำหน่ายหรือมีการใช้โคเคนในปี ค.ศ. 1887 ส่วนสารเสพติดประเภทฝิ่นนั้น ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ได้มีการออกกฎหมายควบคุมยาเสพติดหรือ The Controlled Substances Act: CSA ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมยาเสพติดที่ออกโดยรัฐบาลกลาง ซึ่งควบคุมการผลิต นำเข้า ครอบครอง รวมไปถึงการใช้และการกระจายตัวของสารบางชนิด โดยรัฐบาลยูนิตนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุด การปฏิรูปการเปิดเสรีนโยบายยาเสพติด การบังคับใช้กฎหมาย และวิธีการที่เป็นระบบในการควบคุมการใช้ยาที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท โดยกฎหมาย CSA นี้ยังทำหน้าที่เป็น ผู้ดำเนินการสำหรับการประชุมอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติด นอกจากนี้ยังมีกรอบทบัญญัติว่าด้วยการปฏิรูปการเปิดนโยบายเสรียาเสพติด (The Single Convention on Narcotic Drugs)

แม้ว่ารัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐจะมีความเข้มแข็งในการปราบปรามการใช้สารเสพติดและการครอบครองสารเสพติดประเภทต่าง ๆ และกำหนดโครงสร้างในการลงโทษให้การครอบครองสารควบคุมทุกชนิดที่ไม่ได้รับอนุญาตตามกฎหมาย แม้จะเป็นการใช้งานในด้านส่วนตัว ก็มีความผิดและบทลงโทษอย่างชัดเจนจนกระทั่งในช่วงหลังปี ค.ศ. 2012 รัฐบาลกลางเริ่มมีนโยบายให้มลรัฐหรือรัฐบาลท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในมลรัฐนั้น ๆ ทำประขามติเพื่อกำหนดกฎหมายยาเสพติดใช้บังคับในมลรัฐนั้น ๆ นำไปสู่กฎหมายควบคุมกัญชาของ 8 มลรัฐที่แตกต่างจากรัฐบาลกลาง เช่น มลรัฐโคโลราโด อนุญาตให้ประชาชนสามารถขายหรือเสพกัญชา เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจหรือมลรัฐวอชิงตันที่แม้จะห้ามการปลูกกัญชาเพื่อเสฟเอง แต่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าที่ได้รับอนุญาต

ปัจจุบันนโยบายปราบปรามยาเสพติดของรัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกายังคงมีความเข้มแข็ง แต่ในระดับรัฐเริ่มมีการนำนโยบายการลดทอนความผิดคดียาเสพติด (Decriminalization) มาใช้ อันได้แก่ มลรัฐโคโลราโด และวอชิงตัน อย่างไรก็ตาม การลงโทษทางอาญาคดียาเสพติดของประเทศสหรัฐอเมริกาได้ลดความรุนแรงลง เนื่องจากแนวคิดที่ว่าการบังคับใช้กฎหมายทางอาญาอย่างเข้มงวด หรือการเพิ่มโทษคดียาเสพติด ไม่อาจนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติดได้ ส่งผลให้การแก้ไขหรือนโยบายยาเสพติดในแต่ละมลรัฐมีความแตกต่างกัน บางมลรัฐยังคงมีนโยบายว่าผู้เสพยาเสพติดเป็นการก่ออาชญากรรม กลับกันในบางมลรัฐมองว่าผู้เสพเป็นเพียงผู้ป่วย

กฎหมายระดับมลรัฐ

ในกฎหมายระดับมลรัฐ สหรัฐอเมริกามีกลุ่มร่างกฎหมายที่เรียกว่า “National Conference of Commissioners on Uniform State Law” เพื่อสนับสนุนการใช้กฎหมายเหมือนกันทั่วทั้งประเทศ การร่างกฎหมาย The Uniform Controlled Substances Act หลังสุดในปี พ.ศ.2537 กฎหมายกำหนดรายละเอียดกิจกรรมต้องห้าม แต่รายละเอียดเฉพาะเรื่องการปรับและการลงโทษยังคงปล่อยให้เป็นการอำนาจของแต่ละมลรัฐ มลรัฐส่วนใหญ่มีส่วนสำคัญของพระราชบัญญัติมาใช้

ทั้งนี้ ความผิดและโทษคดียาเสพติดแต่ละมลรัฐมีความแตกต่างกันไป เช่น การครอบครองและจำหน่ายโคเคน กัญชา ยาบ้า ยาไอซ์ จะขึ้นอยู่กับปริมาณยาเสพติดกรณีมีกัญชา มลรัฐส่วนใหญ่ จะดำเนินการไปในแง่ของการมีไว้เพื่อบำบัดรักษา มีเพียง 2 รัฐที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี ส่วนโทษปรับนั้น มีตั้งแต่ 0 ถึง 150,000 เหรียญ การครอบครองกัญชายังคงเป็นการกระทำผิดตามกฎหมายรัฐบาลกลาง แต่มี 8 มลรัฐที่มีกฎหมายเกี่ยวกับกัญชาเพื่อใช้ในการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ ในขณะที่การจับกุมยาเสพติดส่วนใหญ่ จะทำโดยเจ้าหน้าที่ของมลรัฐและท้องถิ่น เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถบังคับให้ตำรวจรัฐและท้องถิ่น บังคับใช้กฎหมายที่ออกโดยรัฐบาลกลางได้ ผู้ใช้กัญชาในฐานะยา มักจะสามารถหลีกเลี่ยงการดำเนินคดีฟ้องร้องในรัฐเหล่านี้ได้ในทางกลับกันการบัญญัติกฎหมายเพื่อวัตถุประสงค์ในการลงโทษรุนแรงขึ้น หรือเพื่อข่มขู่ยังสังคม ไม่อาจนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติด เพราะเมื่อโทษสูงขึ้น ทำให้

ราคายาเสพติดแพงขึ้นไปด้วย การบัญญัติกฎหมายเพื่อลงโทษผู้เสพเพียงอย่างเดียว ไม่เพียงพอต่อการยับยั้งยาเสพติด

มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (International Classification of Crime for Statistical Purposes-ICCs)

มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (มาตรฐาน ICCS) เป็นการตกลงกันโดยหลักสากล โดยกำหนดการแบ่งแยกประเภทความผิดทางอาญาเป็นแนวคิด นิยาม เพื่อให้สถิติอาชญากรรมมีความสอดคล้องกันและสามารถเปรียบเทียบกันได้ในระดับสากลมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้กับข้อมูลอาชญากรรมในทุก ๆ รูปแบบ ไม่ว่าข้อมูลนั้นจะมีแหล่งที่มาจากหน่วยงานใด ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา (ตำรวจ อัยการ ศาล เรือนจำ) รวมไปถึงข้อมูลที่ได้จากเหยื่ออาชญากรรมด้วย กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ มาตรฐาน ICCS เปรียบเสมือนภาษากลางในการจัดเก็บสถิติอาชญากรรม ให้เป็นมาตรฐานที่สามารถเปรียบเทียบได้ ทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ

การจำแนกความผิดทางอาญาสามารถพิจารณาได้จากมุมมองหรือแง่มุมที่หลากหลาย เช่น ผลกระทบที่เกิดขึ้น วิธีการกระทำความผิด ความรุนแรงจากการกระทำความผิด เป็นต้น ทั้งนี้มาตรฐานของ ICCS ให้ความสำคัญต่อมุมมองเชิงนโยบายเป็นสำคัญ เนื่องจากการจะจัดทำหมวดหมู่ของความผิดแต่ละประเภทรู้นั้นควรเป็นไปเพื่อความเข้าใจง่ายต่อการพัฒนานโยบายป้องกันอาชญากรรมและระบบยุติธรรมทางอาญา ตามมาตรฐาน ICCS นำมาสู่หลักเกณฑ์การกำหนดระดับอาชญากรรมเป็นสี่ระดับลดหลั่นกันไป โดยจะเริ่มต้นหมวดหมู่ในระดับที่ 1 ที่เป็นหมวดหมู่ที่กว้างที่สุดและมีเลขรหัสสองตัว (เช่น 01) แบ่งเป็นจำนวน 11 หมวด ที่ออกแบบให้ครอบคลุมในทุก ๆ ลักษณะเหตุการณ์ โดยระดับความผิดทางอาญาที่ 2 มีเลขรหัสสี่ตัว (เช่น 0101) ระดับที่ 3 จะมีเลขรหัสห้าตัว (เช่น 01011) และในระดับที่ 4 เป็นหมวดหมู่ที่มีรายละเอียดมากที่สุด จะมีเลขรหัสหกตัว (เช่น 010111) โดยหมวดหมู่ระดับที่ 2-4 จะถูกยุบรวมในระดับเดียวกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลความผิดที่ครอบคลุมในระดับภาพใหญ่ และสามารถจำแนกแบ่งย่อยข้อมูลในระดับต่ำกว่าได้

ในกรณีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดถูกกำหนดอยู่ในหมวดหมู่ระดับที่ 6 อันเป็นหมวดหมู่ในการกระทำที่เกี่ยวกับยาควบคุมพิเศษหรือสารออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทประเภทอื่น จากนั้นได้มีการจำแนกลักษณะอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติดเป็น 3 ประเภทใหญ่ ได้แก่ การกระทำเพื่อใช้เสพเฉพาะตัว, การกระทำโดยไม่ใช้เพื่อเสพเฉพาะส่วนตัว และการกระทำโดยมิชอบในลักษณะอื่น ๆ ทั้งนี้ตามมาตรฐาน ICCS ก็ยังกำหนดบทนิยามและรายละเอียดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น

ตารางที่ 1

ตัวอย่างนิยามและรายละเอียดอาชญากรรมยาเสพติดตามมาตรฐาน ICCS

ระดับอาชญากรรมยาเสพติด			นิยามและรายละเอียดความผิด
ระดับ 02	ระดับ 03	ระดับ 04	
0601			การกระทำโดยมิชอบด้วยกฎหมายเกี่ยวกับยาควบคุม พิเศษหรือสารตั้งต้น รายละเอียด: การจัดการ การครอบครอง การซื้อ การใช้ การค้า การเพาะปลูกหรือการผลิตยา ที่กฎหมายควบคุมหรือสารตั้งต้นโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อใช้เสพและไม่ใช้เพื่อใช้เสพ
	06011		การครอบครอง การซื้อ การใช้ การเพาะปลูก หรือการผลิตยาควบคุมพิเศษเพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว รายละเอียด: การครอบครอง การซื้อ การใช้ การเพาะปลูกหรือการผลิต ยาควบคุมพิเศษโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว
		060112	การเพาะปลูกหรือการผลิตยาควบคุมพิเศษโดยมิชอบด้วยกฎหมายเพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว รายละเอียด: การเพาะปลูก การผลิต การสกัดหรือการเตรียมยาควบคุมพิเศษโดยมิชอบด้วยกฎหมาย เพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว
	06012		การลักลอบค้า การเพาะปลูกหรือการผลิตยาควบคุมพิเศษหรือสารตั้งต้นโดยไม่ใช้เพื่อใช้เสพ เฉพาะส่วนตัว รายละเอียด: การเสนอ การเสนอขาย การแจกจ่าย โดยไม่ใช้เพื่อการขายหรือสารนั้นตามปกติ และไม่ใช้การ ครอบครองเพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว
		060121	การลักลอบค้ายาควบคุมพิเศษโดยมิชอบด้วยกฎหมายโดยไม่ใช้เพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว รายละเอียด: การเสนอ การเสนอขาย การแจกจ่าย การขาย การจัดส่งการเป็นนายหน้าซื้อขาย การนำเข้า

วารสารสังคมศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 2

ระดับอาชญากรรมยาเสพติด			นิยามและรายละเอียดความผิด
ระดับ 02	ระดับ 03	ระดับ 04	
			หรือการส่งออกยาควบคุมพิเศษหรือสารตั้งต้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่ใช่เพื่อการใช้ยาหรือสารนั้นตามปกติ
	06019		การกระทำที่มีชอบด้วยกฎหมายในลักษณะอื่นซึ่งเกี่ยวข้องกับยาควบคุมพิเศษหรือสารตั้งต้น

หมายเหตุ. จากมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (คำแปลภาษาไทย) (หน้า 66), โดย สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย, 2562, สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน).

วิเคราะห์การกำหนดขอบเขตนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด

ด้วยเหตุที่บทนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด กำหนดขอบเขต ลักษณะความผิดร้ายแรงไว้ 5 ประการ ได้แก่ ความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด ซึ่งขาดความชัดเจนแน่นอน อันนำไปสู่การ กำหนดความรับผิดของผู้พยายามกระทำความผิดดังกล่าว จำต้องรับโทษเช่นเดียวกับ ผู้กระทำความผิดสำเร็จ อันเป็นความรับผิดที่ไม่เป็นธรรม ซึ่งไม่อาจนำไปสู่การแก้ไข ปัญหายาเสพติด และก่อให้เกิดปัญหาผู้ต้องหาล้นเรือนจำ ดังประเด็นที่ผู้เขียนจะกล่าว ดังนี้

1. การกำหนดความรับผิดฐานพยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่สอดคล้องทฤษฎีการลงโทษ

ความรับผิดของบุคคลในทางอาญานั้นจักเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อได้มีการกระทำที่ ครอบครองประกอบความผิดตามกฎหมาย เมื่อกล่าวถึงการกำหนดรับผิดของการพยายาม กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็น การผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือการมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด กฎหมายกำหนดให้ต้องรับโทษ เช่นเดียวกับการกระทำความผิดสำเร็จ ทั้งจะเห็นได้ว่าการพยายามกระทำความผิดนั้น ขั้นตอนของการกระทำ ยังคงระหว่างขั้นตอนที่ 5 ถึงขั้นตอนที่ 6 ย่อมมีความเสียหายที่เป็นประจักษ์การกระทำน้อยกว่าการกระทำความผิดสำเร็จ ซึ่งเห็นได้ว่าการกำหนด ความรับผิดเช่นนี้เป็นการขัดต่อหลักทฤษฎีความรับผิดแบบภาวะวิสัยที่คำนึงความเสียหายที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน

ทั้งนี้แม้ความรับผิดดังกล่าวจะเป็นไปตามหลักความรับผิดแบบอัตระวิสัยที่มี พื้นฐานการพิจารณาความรับผิดโดยมุ่งเน้นถึงการปรากฏซึ่งเจตนาหรือความมุ่งหมายที่ ปรากฏก็ตาม ทั้งนี้ความรับผิดในลักษณะดังกล่าวก็ไม่อาจนำมาซึ่งการแก้ไขปัญหายาเสพติด เนื่องจากการลงโทษทางอาญาที่หนักขึ้นนั้นไม่สามารถลดทอนตัวเลข ผู้กระทำความผิดได้ กลับกันอาจลดทอนสิทธิในกระบวนการยุติธรรมด้านอื่น ๆ ของจำเลย

2. เป็นความรับผิดชอบที่การมุ่งจะลงโทษผู้ต้องหาหรือจำเลยในทางอาญามีวัตถุประสงค์เพียงการข่มขู่ยับยั้ง อันกระทบสิทธิมนุษยชน

การกำหนดให้ผู้ที่ยพยายามกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดจำต้องรับผิดชอบเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จนั้น ถือเป็นเรื่องที่ถูกกฎหมายบัญญัติบทลงโทษที่หนักขึ้นเพียงจะข่มขู่ยับยั้ง ไม่ให้ผู้อื่นกระทำความผิดในลักษณะใด ๆ ที่เกี่ยวกับยาเสพติดนั้น ซึ่งไม่อาจนำมาซึ่งวัตถุประสงค์ในการลงโทษด้านอื่น ๆ กล่าวคือ การลงโทษไม่ได้แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดฐานนำเข้า ผลิต หรือจำหน่าย ละเลิกจากการกระทำนั้นได้ ทั้งการใช้มาตรการทางอาญาที่เพิ่มขึ้นก็ยังเป็นการลดทอนโอกาสของจำเลยในการกลับคืนสู่สังคมโดยปริยาย เมื่อผู้ต้องหาในคดียาเสพติดไม่อาจกลับคืนสู่สังคมได้ จึงเลือกที่จะกระทำความผิดในลักษณะเดิม ๆ อันเป็นเหตุให้ผู้ต้องหาคดียาเสพติดมักจะมีการเข้า-ออกเรือนจำบ่อยครั้งด้วยความผิดในลักษณะเดิม ซึ่งแม้การข่มขู่จะมิมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างประโยชน์แก่สังคม แต่เปรียบกับผลการบังคับใช้กลับเป็นไปในทิศทางกลับกัน และไม่อาจลดทอนจำนวนผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้ จึงกล่าวได้ว่า การกำหนดบทลงโทษเช่นนี้เป็นการข่มขู่ยับยั้งให้ลงโทษหนักขึ้นซึ่งนำไปสู่การกระทบต่อสิทธิมนุษยชนมากขึ้นโดยไม่จำเป็น กล่าวได้ว่าลักษณะของการข่มขู่ยับยั้งกับสิทธิมนุษยชนนั้น แปรผกผันกันเสมอ

3. ปิดโอกาสของจำเลยในการถอนตัวจากการกระทำความผิด

โดยประมวลกฎหมายอาญาของไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่าด้วยการถอนตัวจากการกระทำความผิดไว้ในบทบัญญัติมาตรา 82 ว่า “ผู้ใดพยายามกระทำความผิดหากยับยั้งเสียเองไม่กระทำการให้ตลอด หรือกลับใจแก้ไขไม่ให้การกระทำนั้นบรรลุผล ผู้นั้นไม่ต้องรับโทษสำหรับการพยายามกระทำความผิดนั้น แต่ถ้การที่ได้กระทำไปแล้วต้องตามบทกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษสำหรับความผิดนั้น ๆ ” อันถือเป็นบทบัญญัติกเว้นโทษให้แก่ผู้ยับยั้งกระทำผิด ทั้งนี้หากการกระทำใด ๆ ที่ผู้กระทำได้ลงมือกระทำไปแล้วเป็นความผิดตามบทบัญญัติใด ๆ ผู้กระทำก็ต้องรับผิดชอบในความผิดฐานนั้น ๆ เมื่อกฎหมายกำหนดให้ผู้พยายามกระทำความผิดระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จแล้ว อาจส่งผลให้ผู้ที่ยพยายามกระทำนั้นไม่อาจอ้างซึ่งบทบัญญัติว่าด้วยการยับยั้งกลับใจในการกระทำความผิด เพื่อเป็นเหตุยกเว้นโทษให้แก่ตนได้

อย่างไรก็ตาม การเปิดโอกาสให้ผู้พยายามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เลือกที่จะยับยั้งกลับใจ ละเว้นจากความผิดและยกเว้นโทษย่อมจะเป็นการดียิ่งกว่าการ มุ่งที่จะลงโทษทางอาญา ไม่เพียงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ตัวผู้กระทำความผิดเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดต่อรัฐเช่นกัน และเมื่อพิจารณาตามหลักทฤษฎี นโยบายทางอาญา (Kriminalpolitische Theorie) หรือทฤษฎีสะพานทอง (Theorie Von Der Goldenen Brücke) เมื่อจำเลยหรือผู้กระทำความผิดเลือกที่จะยับยั้งหรือ กลับใจไม่ให้การกระทำความผิดนั้นเกิดขึ้น ย่อมเป็นการลดทอนความเสียหายที่เกิดขึ้น จากการกระทำนั้นเช่นกัน เช่นนี้เมื่อความเสียหายตามกฎหมายไม่เกิดขึ้นจากการ กระทำความผิดแล้ว กฎหมายหรือนโยบายทางอาญาก็ไม่ควรจะลงโทษบุคคลนั้นเป็น การตอบแทน

4. จำเลยต้องรับความเสียหายจากการดำเนินกระบวนยุติธรรมทางอาญา ที่ไม่เป็นธรรม

นอกจากความไม่เป็นธรรมที่จำเลยจักได้รับจากการบัพัญญติกฎหมายว่า ด้วยการพยายามกระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ยังมีผลพวงจากบทกฎหมาย ดังกล่าว ที่จำเลยหรือผู้กระทำจำต้องแบกรับอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนี้

4.1 จำเลยถูกลงโทษทางอาญามากกว่าขอบเขตการกระทำของตน กล่าวคือ จำเลยต้องแบกรับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ในทางกลับกันการ ลงโทษเช่นนั้นก็ได้นำมาซึ่งภูมิคุ้มกันทางสังคมในอันที่จะป้องกันไม่ให้จำเลยกลับมา กระทำความผิดซ้ำ ทั้งยังปิดโอกาสของจำเลยในการกลับคืนสู่สังคม

4.2 ลดทอนโอกาสที่จำเลยจักได้รับดุลยพินิจการรื้อการลงโทษ การที่ จำเลยถูกลงโทษหนักขึ้นนี้ นำไปสู่การลดทอนกระบวนการรื้อการลงโทษหรือการ กำหนดโทษ ซึ่งไม่อาจนำมาใช้เพื่อเป็นผลประโยชน์ให้กับจำเลย และลดทอนการเปิด โอกาสให้ผู้กระทำความผิดกลับตัวเป็นพลเมืองดี ทั้งเมื่อจำเลยต้องถูกลงโทษจำคุกระยะ สั้น ย่อมนำไปสู่การเรียนรู้พฤติกรรมที่เลวร้ายจากผู้ต้องขังคนอื่นในเรือนจำ อันเป็นการ เพิ่มคนเลวให้แก่สังคมมากกว่าการเปิดโอกาสให้บุคคลกลับตัวเป็นพลเมืองดี ทั้งยังเป็น การนำไปสู่การเพิ่มความแออัดของนักโทษในเรือนจำ

5. การกำหนดขอบเขตนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดกว้างมากเกินไป และขาดความชัดเจนแน่นอน

อันเนื่องจากการกำหนดขอบเขตนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดกำหนดการกระทำในห้าลักษณะ ซึ่งมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง นำไปสู่ความรับผิดชอบทางอาญาที่ขัดต่อทฤษฎีความรับผิดแบบภาวะวิสัย ทั้งยังเป็นการลดทอนความเป็นธรรมในการต่อสู้คดีของจำเลยหรือผู้กระทำความผิดนั้น ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่าการกำหนดความผิดร้ายแรงนั้นควรพิจารณาและกำหนดลักษณะของการกระทำให้มีความชัดเจนแน่นอน ทั้งการลงโทษดังกล่าวเป็นเรื่องของการลงโทษทางอาญา จึงควรกำหนดความผิดร้ายแรงแต่โดยพิจารณาถึงการกระทำที่กระทบต่อความเสียหายในวงกว้าง กล่าวคือนำทฤษฎีอัตราวิสัยมาเป็นเหตุผลรอง และเปิดโอกาสให้ฝ่ายนิติบัญญัติกำหนดความผิดที่จกสมควรลงโทษ การพยายามกระทำความผิดเป็นสิ่งที่อันตรายพิเศษ แม้ว่าเป็นการห่างไกลต่อการเกิดผล แต่ก็สมควรถูกลงโทษ

ทั้งนี้ การลงโทษในทางทฤษฎีอัตราวิสัยนั้น มีความจำเป็นในการลงโทษเฉพาะแต่ความผิดที่ละเมิดต่อบรรทัดฐานหรือกระทบกระเทือนต่อกฎหมาย ทั้งตามมาตรา 77 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่ว่าการตรากฎหมายไม่ควรมีมากเกินกว่าความจำเป็น หากกฎหมายหมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์หรือเป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิต รัฐพึงยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายฉบับนั้นเพื่อไม่ได้เป็นภาระแก่ประชาชน และพิจารณาสอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (ICCS) ดังนี้

มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (ICCS) ได้แบ่งแยกระดับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้อย่างชัดเจน โดยจะใช้มาตรฐานที่บ่งชี้ถึงพฤติการณ์ของการกระทำเป็นข้อสำคัญในการแบ่งแยกประเภทความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในชั้นแรกแบ่งเป็น 2 ส่วน อันนำมาสู่การแบ่งแยกดังนี้

ความผิดลักษณะที่ 1 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในลักษณะการครอบครอง การซื้อ การใช้ การเพาะปลูก ที่เป็นการใช้เฉพาะส่วนตัว อันจะเห็นได้ว่าหลักเกณฑ์ประการสำคัญของความผิดในส่วนนี้ คือ การกระทำที่มีเจตนาเพื่อใช้เฉพาะส่วนตัว

เทียบเคียงได้ถึงความผิดฐานมีไว้ในครอบครอง เพื่อเสพ ซึ่งโดยลักษณะของการกระทำ ก่อให้เกิดความเสียหายเฉพาะแต่ผู้เสพเท่านั้น ซึ่งลักษณะของความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดที่ไม่กระทบต่อความปลอดภัยของประชาชน ซึ่งเป็นความผิดที่กระทบ เพียงแต่บุคคล ดังนั้นในกรณีมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ จึงไม่ควรจัดเป็นความผิด ร้ายแรงตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

ความผิดลักษณะที่ 2 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดลักษณะการลักลอบค้า การ เพาะปลูก หรือการผลิต ที่ไม่ใช่เพื่อเสพเฉพาะส่วนตัว ซึ่งความผิดในลักษณะที่ 2 นี้ ประกอบด้วยพฤติการณ์ของการกระทำที่สำคัญสองประการคือ การกระทำที่นำไปสู่ การแพร่กระจายซึ่งยาเสพติด และไม่ใช่การกระทำเพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว เทียบ ได้กับความผิดลักษณะการผลิต นำเข้า ส่งออก และการจำหน่าย ตามประมวลกฎหมาย ยาเสพติด ทั้งนี้การจะกำหนดให้ความผิดในลักษณะดังกล่าวจำต้องรับผิดในฐานะ พยายามกระทำความผิด อันเป็นการลงโทษในเชิงเหตุผลรองนั้น ควรใช้แต่เฉพาะ ความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศ กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ประกอบด้วยพฤติการณ์ที่อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการปกครอง หรือก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยของประชาชนในวงกว้าง เช่น การกระทำเพื่อการค้า หรือการก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน ฯลฯ

การจำแนกความผิดและบทลงโทษ ในความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดทั้งสอง ลักษณะดังกล่าวมีความแตกต่างกันในพื้นฐานของการกระทำ ประเภทของความเสียหาย รวมไปถึงระดับของความเสียหายที่จะเกิดขึ้นต่อสังคมและบุคคลอื่นที่แตกต่าง กันโดยสิ้นเชิง การกำหนดให้ความผิดทั้งสองลักษณะถูกกำหนดให้เป็นความผิดร้ายแรง ภายใต้อาณัติเดียวกัน เพียงเพื่อการเพิ่มโทษทางอาญาในการลงโทษบุคคลให้หนักขึ้น ย่อมเป็นการไม่สมควร ซึ่งการเพิ่มโทษให้หนักขึ้นนั้น ไม่สามารถห้ามประชาชนละเมิด กฎหมายได้ แต่การมีกฎหมายที่ชัดเจนจะช่วยประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายได้ดี ยิ่งกว่า ดังนั้นการจำแนกลักษณะความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้มีความรับผิดชอบอย่าง ชัดเจนจึงเป็นการกำหนดความรับผิดชอบที่เหมาะสมยิ่งกว่า

6. เปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดชอบด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายไทยและต่างประเทศ

โดยประเทศโปรตุเกส ประเทศสหรัฐอเมริกา และประเทศไทยต่างมีนโยบายการควบคุม ปราบปรามยาเสพติดที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นมาตรการลงโทษทางอาญากำหนดโทษทางอาญา แต่มีแนวคิดทางการลงโทษที่ไปในทิศทางเดียวกัน คือ การลดทอนความรุนแรงด้านยาเสพติด กล่าวคือ ประเทศไทยจะมีมาตรการแก้ไขปัญหามันผู้เสพหรือผู้ติดยาเสพติดโดยใช้มาตรการทางสาธารณสุขและสุขภาพ, ประเทศโปรตุเกสถือเป็นประเทศที่ขึ้นชื่อเรื่องการลดความรุนแรงเกี่ยวกับยาเสพติด โดยให้ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาและใช้มาตรการทางปกครองมากกว่าการบังคับใช้มาตรการทางอาญา และประเทศสหรัฐอเมริกา แม้จะไม่ได้เน้นการลดทอนความเสียหายเกี่ยวกับยาเสพติดมาบังคับใช้อย่างจริงจัง แต่รัฐบาลกลางเปิดโอกาสให้มลรัฐออกกฎหมายควบคุมยาเสพติดภายในรัฐโดยผ่านการทำประชามติของประชาชน นำไปสู่การผ่อนปรนยาเสพติดในบางประเภท เช่น มลรัฐโคโลราโด อนุญาตให้ประชาชนสามารถขายหรือเสพกัญชาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และในหลาย ๆ มลรัฐเริ่มน่านโยบายการลดทอนความเสียหายมาใช้บังคับ

อย่างไรก็ตาม การเพิ่มโทษหรือการกำหนดโทษในแต่ละประเทศมีหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกัน โดยประเทศไทยจะมีการเพิ่มโทษทางอาญาอันเนื่องมาจากพฤติการณ์ในการกระทำความผิด เช่น การกระทำเพื่อการค้า, การแพร่กระจายในกลุ่มประชาชนหรือการจำหน่ายให้กับบุคคลที่มีอายุไม่เกิน 18 ปี, กรณีของประเทศโปรตุเกสก็จะมีบทเพิ่มโทษในพฤติการณ์ที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย เช่น การกระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้พิการทางสมอง, บุคคลจำนวนมาก, ผู้กระทำความผิดเป็นข้าราชการ และประเทศสหรัฐอเมริกาก็จะกำหนดโทษโดยขึ้นอยู่กับปริมาณยาเสพติด แต่บทบัญญัติในเรื่องการลงโทษฐานพยายามกระทำความผิด ประเทศไทยคงโทษผู้พยายามกระทำความผิดเช่นเดียวกับการกระทำความผิดสำเร็จ แต่กลับกันประเทศโปรตุเกสและประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่มีการกำหนดโทษลักษณะดังกล่าว คงพิจารณาโทษตามหลักทั่วไปของกฎหมายอาญาในประเทศนั้น ๆ

สรุป

บทบัญญัติว่าด้วยบทนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดกำหนดให้ ความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และมีไว้ในครอบครอง เป็นความผิดร้ายแรง ทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลให้ผู้ที่ยพยายามกระทำความผิดฐานดังกล่าว จำต้องรับโทษเช่นเดียวกับ ผู้กระทำความผิดสำเร็จ ซึ่งตามหลักทั่วไปของกฎหมายอาญาผู้กระทำความผิดเพียง สองในสามส่วนของกฎหมายที่บัญญัติเป็นความผิด แต่ด้วยบทบัญญัติมาตรา 126 แห่งประมวลกฎหมายยาเสพติด ผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดนั้น จำต้อง รับผิดในความผิดนั้นเสมือนว่าตนได้กระทำความผิดสำเร็จแล้ว เป็นเรื่องที่กฎหมายมุ่ง จะลงโทษทางอาญาแต่สถานเดียว อันนำไปสู่สาเหตุหนึ่งของปัญหาผู้ต้องคดียาเสพติดที่ ล้นเรือนจำ และส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เป็นการกำหนดความผิดรับผิดที่ขัดต่อหลักทฤษฎีภาวะวิสัย กล่าวคือความเสียหายที่เกิดจากการพยายามกระทำความผิดนั้นย่อมน้อยกว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นในกรณีความผิดที่สำเร็จแล้วอย่างชัดเจนทั้งนี้แม้การกำหนดความผิด รับผิดดังกล่าวจะสอดคล้องกับทฤษฎีความรับผิดอัตรวิสัยโดยเคร่งครัดอันคำนึงเจตนา ร้ายในการกระทำโดยไม่คำนึงถึงผลหรือความสำเร็จของการกระทำก็ตาม นำมาซึ่ง ความรับผิดทางอาญาที่มากจนเกินไป ซึ่งรัฐจำต้องเพิ่มปริมาณและทรัพยากร เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายอาญามีประสิทธิภาพทัดเทียมกับโทษทางอาญาที่เคร่งครัด มากขึ้น

ประการที่สอง ส่งผลเสียต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เป็นการลงโทษที่ กระทบสิทธิมนุษยชนอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นการลงโทษที่มุ่งเน้นความรับผิดทางอาญาที่หนัก ขึ้นเท่านั้น และไม่ก่อให้เกิดวัตถุประสงค์ในการลงโทษอย่างอื่นใด ๆ ไม่ว่าจะเป็นเพื่อการคืน สู้สังคม หรือการลงโทษเพื่อแก้ไขฟื้นฟู กลับกันเป็นมุ่งจะลงโทษในทางอาญาอันเป็นการ ข่มขู่ ซึ่งการลงโทษในลักษณะดังกล่าวไม่ได้ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างใด ๆ ให้กับสังคม นอกเสียเพียงความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการพยายามกระทำความผิดแล้ว ทั้งยังปิด โอกาสของจำเลยซึ่งอาจได้รับผลประโยชน์จากการยับยั้ง กลับใจในการกระทำความผิด อันเป็นการลดทอนการยกเว้นโทษหรือประโยชน์ในการยับยั้งความเสียหายที่เกิดขึ้นโดย ผู้กระทำความผิด และประโยชน์แก่รัฐด้วย และเมื่อจำเลยได้รับโทษมากกว่าที่ตนควร

จะได้รับก็ย่อมเป็นการลดทอนโอกาสที่จำเลยจักได้รับดุลยพินิจการรื้อการลงโทษด้วยเช่นกัน

ประการที่สาม บทนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดที่กำหนดความผิดทั้ง 5 ลักษณะเป็นความผิดร้ายแรงมีขอบข่ายที่กว้างมากจนเกินไปและขาดความชัดเจนแน่นอน นำไปสู่การลงโทษฐานพยายามกระทำความผิดในเชิงอัตตะวิสัยในความผิดทั้งห้าสถาน ซึ่งกฎหมายควรกำหนดความรับผิดดังกล่าวเฉพาะแต่ความผิดที่ละเมิดต่อบรรทัดฐานหรือความสงบสุขของสังคมอย่างร้ายแรงเท่านั้น ได้แก่ความผิดฐานผลิตนำเข้า ส่งออก จำหน่าย และความผิดฐานมีไว้ในครอบครอง ในการกระทำซึ่งพฤติการณ์ที่ร้ายแรงหรืออาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐ เช่น กระทำโดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม ซึ่งเป็นลักษณะการกระทำความผิดที่ส่งผลกระทบในลักษณะของการกระจายความเสียหายในวงกว้างหรือระดับมหภาค เพื่อให้การลงโทษมีความเหมาะสมและได้สัดส่วน

ข้อเสนอแนะ

1. แก้ไขบทกฎหมายว่าด้วยนิยามศัพท์ในประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 1 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ให้ความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด หมายรวมถึง ความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และครอบครอง ซึ่งเป็นการกระทำในลักษณะ 1) การกระทำเพื่อการค้า 2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน 3) การกระทำโดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม 4) การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป

2. ศึกษาและอภิปรายเน้นย้ำถึงความเข้าใจเรื่องการลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้เป็นไปตามพื้นฐานความรับผิดชอบบุคคลในทางอาญาและสอดคล้องกับความร้ายแรงของการกระทำและความเสียหายที่เกิดขึ้นแก่สังคม พร้อมด้วยตระหนักไปถึงผลกำหนดบทลงโทษทางอาญาที่มีผลถึงมาตรการทางอาญาในด้านอื่น ๆ

องค์ความรู้ใหม่และการนำไปใช้

1. องค์ความรู้ใหม่ในบทความ

บทนิยามความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดที่กำหนดความผิดทั้ง 5 ลักษณะ เป็นความผิดร้ายแรง ได้แก่ ความผิดฐานผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย และมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติด ทั้งนี้ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 126 กำหนดให้ผู้พยายามกระทำความผิดทั้งห้าลักษณะ จำต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดสำเร็จ ซึ่งเป็นการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของบุคคลที่ขัดต่อหลักทฤษฎีภาวะวิสัย และส่งผลให้ผู้พยายามกระทำความผิดจำต้องรับโทษเกินไปกว่าขอบเขตการกระทำของตน ทั้งยังปิดโอกาสของจำเลยที่จะได้รับการยกเว้นโทษอันเนื่องจากการยับยั้งกลับใจตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 82 แม้จะเป็นความรับผิดชอบที่น่าทฤษฎีอัตราวิสัยมาเป็นเหตุผลรองในการลงโทษ ในกรณีที่ว่าฝ่ายนิติบัญญัติเห็นว่าการพยายามกระทำความผิดเป็นสิ่งที่อันตรายพิเศษ เป็นความผิดที่สมควรลงโทษ แม้ว่าเป็นการห่างไกลต่อการเกิดผลก็ตาม ทั้งนี้การพิจารณาสิ่งที่เป็อันตรายพิเศษนี้ ควรพิจารณาจากความร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดที่มีลักษณะร้ายแรงโดยสภาพอย่างแท้จริง

เมื่อพิจารณาตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (International Classification of Crime for Statistical Purposes-ICCS) จำแนกความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเป็นในชั้นแรกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1) การครอบครอง การซื้อ การใช้ การเพาะปลูกที่กระทำในลักษณะเฉพาะส่วนตัว กล่าวคือการกระทำที่มีเจตนาเพื่อใช้เสพเฉพาะส่วนตัว เทียบเคียงได้ถึงความผิดฐานมีไว้ในครอบครองเพื่อเสพ ซึ่งโดยลักษณะของการกระทำก่อให้เกิดความเสียหายเฉพาะแต่ผู้เสพเท่านั้น การกำหนดความรับผิดชอบของผู้พยายามกระทำความผิดระวางโทษสองในสามตามกฎหมายอาญา เป็นการสมควรแล้ว

2) การลักลอบค้า การเพาะปลูก หรือการผลิต ที่ไม่ใช่เพื่อเสพเฉพาะส่วนตัว และโดยสภาพเป็นการนำไปสู่การแพร่กระจายซึ่งยาเสพติด อันเป็นลักษณะการผลิต นำเข้า ส่งออก และการจำหน่าย ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด อย่างไรก็ตามการจะกำหนดให้ความผิดดังกล่าวให้รับผิดชอบในฐานะผู้พยายามกระทำความผิด เช่นเดียวกับ

ผู้กระทำความผิดสำเร็จ อันเป็นการลงโทษในเชิงเหตุผลรองนั้น ควรใช้แต่เฉพาะความผิดที่กระทบต่อความมั่นคงของรัฐ หรือความปลอดภัยของประเทศ กล่าวคือ เป็นการกระทำที่ประกอบด้วยพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการปกครอง หรือก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยของประชาชนในวงกว้าง ได้แก่ 1) การกระทำเพื่อการค้า 2) การก่อให้เกิดการแพร่กระจายในกลุ่มประชาชน 3) การกระทำโดยหัวหน้า ผู้มีหน้าที่สั่งการ หรือผู้มีหน้าที่จัดการในเครือข่ายอาชญากรรม และ 4) การทำให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐหรือความปลอดภัยของประชาชนทั่วไป

การจำแนกความผิดและบทลงโทษ ตามระดับของความเสียหายต่อสังคมและความปลอดภัยของรัฐอย่างชัดเจนย่อมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายได้ดียิ่งกว่าการมุ่งจะเพิ่มโทษทางอาญาให้หนักขึ้น ซึ่งไม่สามารถห้ามประชาชนละเมิดกฎหมายได้

2. การนำความรู้จากบทความไปใช้ประโยชน์

1) เสริมสร้างองค์ความรู้ด้วยแนวคิดพื้นฐานในการกำหนดความรับในทางอาญาของบุคคลให้สอดคล้องกับขั้นตอนการกระทำ โดยพิจารณาตามหลักความใกล้ชิดต่อผล (The Proximity Rule) และสอดคล้องกับทฤษฎีภาวะวิสัย

2) เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับมาตรการควบคุมยาเสพติดของประเทศโปรตุเกส และประเทศสหรัฐอเมริกา ในเรื่องการใช้มาตรการทางเลือกอื่น ๆ นอกเหนือจากการมุ่งจะลงโทษทางอาญา เพื่อลดทอนความเป็นอาชญากรรมของยาเสพติด

3) ใช้เป็นแนวทางความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติดเกี่ยวกับยาเสพติด ให้มีความชัดเจนและเหมาะสมต่อลักษณะความร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดในแต่ละประเภท โดยพิจารณาตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (International Classification of Crime for Statistical Purposes-ICCS) และคำนึงถึงผลกระทบต่อปัจจัยในกระบวนการยุติธรรมด้านต่าง ๆ เช่น สิทธิในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของจำเลยเปรียบเทียบกับผลสัมฤทธิ์ต่อการควบคุมอาชญากรรมเกี่ยวกับยาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

- กมลชัย รัตนสากวงศ์. (2538). *สัมมนากฎหมายอาญาชั้นปริญญาโท* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2566). *ประมวลกฎหมายยาเสพติดใหม่: ประชาชนได้อะไรดียาเสพติดจะลดลงหรือไม่*. <https://www.law.tu.ac.th/tulawinfographic27/>
- คณิต ณ นคร. (2563). *กฎหมายอาญา ภาคทั่วไป* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิรวุฒิ ลิปิพันธ์. (2563). มาตรการลดความรุนแรงในการบังคับคดียาเสพติดประเภทต่าง ๆ ที่ใช้ในประเทศต่าง ๆ ในโลก. *วารสารสิทธิปริทัศน์*, 34(110), 201-206.
- เบญชญา ซาดิกานนท์. (2562). ปัญหาการบังคับใช้กฎหมาย: ศึกษากรณีคดียาเสพติด. *วารสารวิชาการคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 7(1), 84-95.
- ปกป้อง ศรีสนิท. (2563). *กฎหมายอาญาชั้นสูง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- ปราโมทย์ พันธสอาด. (2561). รูปแบบการแก้ไขปัญหายาเสพติดเปรียบเทียบสู่แนวนโยบายที่ควรจะเป็น. *วารสารธรรมศาสตร์*, 37(2), 1-15.
- สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย. (2562). *มาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยการจำแนกประเภทอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ทางสถิติ (คำแปลภาษาไทย)* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สถาบันเพื่อการยุติธรรมแห่งประเทศไทย (องค์การมหาชน).
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2559). *นโยบายการปราบปรามยาเสพติดในอาเซียน*. <https://lawforasean.kridika.go.th/Content/View?Id=70&Type=1>
- อัจฉริยา ชูตินันท์. (2564). หลักการกำหนดความผิดอาญาและหลักการกำหนดโทษอาญาในการตรากฎหมาย. *วารสารสิทธิปริทัศน์*, 35(3), 21-41.
- United Nations Office on Drug and Crime (UNODC). (2015) *International Classification of Crime for Statistical Purposes (ICCS)*. United Nations.